

5. *Васильєва О. О.* Номінації у сфері рестайлінгу й модифікації автомобілів// Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи. – К.: 2011. – С. 65–74. 6. *Єнікеєва С. М.* Системність і розвиток словотвору сучасної англійської мови: синергетичний аспект (на матеріалі новоутворень кінця XX – початку XXI століть): Автореф. дис. ... к. філол. н. 10.02.04 – германські мови. – К., 2011. – 31 с. 7. *Кавасаки, Гай.* Стартап: 11 мастер-классов от экс-евангелиста Apple и самого дерзкого венчурного капиталиста Кремниевой долины. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.rus.ec/b/246312/read>; 8. *Лау Дж.* Google. Прошлое, настоящее, будущее / Дж. Лау [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://books.google.com.ua/books/about/-Google_Прошлое_настоящее.html?id=LOnRBVikogI4C&redir_esc=y. 9. *Махачаивили Р. К.* Лінгвофілософські параметри інновацій англійської мови у сфері новітніх технологій: Автореф. дис. ... к. філол. н. 10.02.04 – германські мови.– Запоріжжя, 2005. – 20 с. 10. *Столярова М. О.* Словотвірні моделі та когнітивні механізми мережевої номінації // Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи. – К.: 2008. – С. 284–294. 11. *Фоменко О. С.* Брендинг і неймінг: відображення національної ідентичності в назвах авіаперевізників // Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи. – К.: 2011. – С. 280–287. 12. *Шиманович Г. М.* Когнітивні чинники еволюції назв осіб в англійській мові XX століття: автореф. дис. ... кандидата. філол. наук: 10.02.04 – германські мови. – К., 2005. – 20 с. 13. *Элвуд А.* Основы брендинга: 100 приемов повышения ценности товарной марки. – М. : ФАИР-ПРЕСС, 2002. – 336 с.; 14. List of search engines. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_search_engines; 15. Web search engines. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.philb.com/webse.htm>

Карпенко Є. Д., студ.,

Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА УКРАЇНСЬКУ НАЦІОНАЛЬНО-МОВНУ КАРТИНУ СВІТУ

Останнім часом функціонування української мови у глобальній мережі Інтернет, зокрема в соціальних мережах, досліджується багатьма лінгвістами. Формується особлива віртуально-мовна картина світу, що відображає життя в Інтернет-просторі з його специфічними особливостями.

Ключові слова: соціальна мережа, Інтернет, спілкування, комунікативний процес.

В последнее время функционирование украинского языка в глобальной сети интернет, в частности в социальных сетях, исследуется многими лингвистами. Формируется особенная виртуально-языковая картина мира, отражающая жизнь в Интернет-пространстве с ее специфическими особенностями.

Ключевые слова: социальная сеть, интернет, общение, коммуникативный процесс.

Functioning of the Ukrainian language in the global network (Internet) and in social networks has been lately studied by many linguists. A special virtual-language world picture is forming now and it reflects life in the Web space with its specific features.

Key words: social network, Internet, communication, communication process.

Сучасна людина не уявляє себе без Інтернету, все більша частина життя її є віртуальною, і така ситуація відкриває величезний простір для дослідження, запровадження нових ідей, пошуку нових рішень.

Останнім часом великої популярності в усьому світі набули соціальні мережі. З кожним днем все більше і більше користувачів Інтернет реєструються і починають свою активну діяльність у все нових соціальних мережах. У найбільших соціальних мережах кількість користувачів перевищує населення держав. Що ж таке соціальна мережа? Соціальна мережа – це спільнота людей, об'єднаних однаковими інтересами, уподобаннями або іншими причинами для безпосереднього спілкування між собою. Сучасні Інтернет-сервіси забезпечують користувачів усіма можливими інструментами для спілкування одне з одним – відео, чати, зображення, музика, блоги, форуми тощо. Специфіка цього виду медіа полягає в тому, що він надає можливість у спеціалізованому колі чи серед зацікавлених осіб обговорювати різні теми, які стосуються й суспільства загалом.

Видається важливим дослідити соціальні мережі як особливий засіб комунікації та зробити припущення щодо їх розвитку найближчим часом.

Актуальність статті обумовлена тим, що соціальні мережі мають вплив не лише на спілкування конкретних людей, але й можуть деформувати літературну норму.

Тож **метою роботи** є висвітлення потенційних можливостей соціальних мереж, їхнього впливу на мовленнєву діяльність людей та зміну національно-мовної картини світу.

Освоєння Інтернету і формування його українського сегмента супроводжується інтенсифікацією сучасних процесів у мові на різних рівнях її системи: фонетичному, морфологічному та словотвірному, синтаксичному, стилістичному і, перш за все, на лексичному. [Бергельсон 2002, 1]. Всесвітня павутина Інтернет давно "обплутала" нашу мову новими термінами. І якщо раніше вплив мережі було помітно лише у вузьких колах нечисленних користувачів, то тепер Інтернет-неологізми входять у загальний ужиток і стають модними, особливо серед молоді.

Багато слів, створених у соціальних мережах та чатах як спеціалізовані терміни, давно увійшли в ужиток, набувши самостійного значення. Наприклад, слово "google" встигло абстрагуватися не тільки від пошукової системи Google, але і від Інтернет-тематики в цілому. У словник англійської мови Merriam-Webster були включені слова "tweet" (пост на Tweeter) і "crowdsourcing" (практика отримання інформації від великих груп людей онлайн). Багато слів, які ще не встигли набути кодифікації, широко використовуються як мінімум у розмовній мові. Наприклад, окремі вирази з мови "падонкафф" прижилися в українській усній мові.

Процес появи нових слів набуває у мові соціальних мереж лавиноподібного характеру. Найважливішим джерелом поповнення словника Інтернет-мови є словотвір. Значний обсяг матеріалу, незважаючи на порівняно короткий термін існування української мови в тенетах всесвітньої мережі Інтернет, дозволяє зробити висновки про найбільш продуктивні тут словотворчі моделі [Леонтович 2000, 7].

Як правило, в основі кожного словотвірного гнізда лежить запозичення чи калькування англословної кореневої морфеми. Запозичуються не тільки морфеми, але й аббревіатури, які потім займають місце кореневих морфем. Далі процес словотворення йде відповідно до правил української словотворчої системи, серед них:

- ✓ продуктивні словоскладання;
- ✓ суфіксація;
- ✓ префіксація;
- ✓ інші звичайні способи.

У деяких випадках помітно прагнення до вибору словотворчих парадигм, більш типових для просторіччя.

У результаті з'являються, наприклад, такі дієслова: *клікнути, хакнути, ангрейднутися* – та інші новоутворення: *банити, флудити, коннектітися, офлайнвий* та інші.

Цікаві випадки, коли запозичений елемент – коренева морфема чи аббревіатура – зберігається в латинській графічній формі: *FTP-сервер, MIDI-контролер, GIF-анімація*.

Суфікси, продуктивні при словотворенні найменувань осіб, машин і пристроїв за видом виконуваної ними діяльності використовуються для утворення найменувань програмних продуктів. Активні, зокрема, запозичення з іншомовним суфіксом -ер-: *браузер, мейлер, спаммер*.

У процесі запозичення форма нового запозиченого слова може уподібнюватися формі певного вже існуючого слова. У результаті запозичене англійське позначення електронної пошти – *е-мейл* (скорочено *мейл*) часто фігурує в Інтернетівських чатах як *мило*. Наприклад, "*скинь фотку мені на мило*" означає "*відправ її мені по електронній пошті*".

У деяких словотворчих моделях трохи активніше використовуються питомі кореневі морфеми. Активною є, зокрема, модель із суфіксом -к-. Так, з "*програма для перегортання сторінок*" виходить "*листалка*", з "*програма для здійснення телефонних дзвінків*" – "*дзвонилка*".

Поповнення словникового складу відбувається також за рахунок лексико-семантичних змін, не супроводжуваних змінами на морфемному рівні. Паралельно із запозиченням переважно англомовних слів для передачі нових значень, розвиваються нові значення й у слів питоми українських.

Новий світ і новий стиль життя в Інтернет-мережах зумовив використання нових мовних засобів комунікації та трансформації старих, що позначилося на:

- сленгу, штучно створеного користувачами Інтернету, який поступово переходить у загальноживану лексику;
- відродженні епістолярного жанру у вигляді електронного листування, який також має свою мовну специфіку;
- ігрових умовах віртуального простору, які сприяють наближенню комунікації до гри, що на рівні мови виявляється в тяжінні до манери усного розмовного мовлення (спрощених, коротких речень) навіть на серйозні теми та в офіційних мережах.

Інтернет як особливе комунікативне середовище і сфера реалізації мови, що була утворена зовсім нещодавно, приніс із собою нові

способи спілкування, стереотипи мовної поведінки, нові форми існування мови.

Безумовно, будь-які серйозні інновації, які стають частиною повсякденного життя, вносять ті чи інші зміни в мову. Але Інтернет тут заслуговує на окрему увагу: він сильніше впливає на мову, ніж інші технічні інновації. Адже всесвітня павутина – це нововведення не тільки і не стільки технічне, скільки інформаційне. У мережі щодня з'являються гігабайти нових текстів на порталах і блогах, мільйони слів пересилаються через електронну пошту і різноманітні месенджери. З появою Інтернету люди стали набагато більше писати, і коло таких людей все збільшується.

Письмова мова значно відрізняється від усної. Розмовна мова має більш вільний характер, оскільки її функції трохи відрізняються від письмової [Лісників 2001, 8]. Спілкування у соціальних мережах та чатах знімає протиставлення між письмовою мовою і усною, спрощуючи її та огрублюючи. Сьогодні по суті виникла нова форма мовної взаємодії – письмова розмовна мова. Причому функцію інтонаційних конструкцій у такому випадку беруть на себе "смайлики", які допомагають співрозмовникові висловити експресивно-емоційне забарвлення висловлювань. З'являються й інші форми вираження емоцій: використання великих літер для позначення крику, вербальний опис емоційних станів у дужках, знаками оклику [Гусейнов 2000, 5].

В Інтернет-мовленні широко поширене письмове відображення особливостей розмовної фонетики комунікантів (*че, токо, щас, ваще*), зустрічаються спроби відображення інтонаційного забарвлення фрази, не тільки за рахунок спеціальних знаків-*"смайликів"*, але і за допомогою розтягнутих голосних (*ну -у-у-у, не зна-а-аю я!*). Графічна форма деяких слів наближена до звукової і схожа на транскрипцію, наприклад: *"мона?"* замість «можна?», *"а ніччо"* замість «нічого», та *"ну, чо?"* замість «ну що?», прикладів можна навести ще дуже багато. І хоча говорити про усталення цього процесу ще рано, очевидно є тенденція.

Найчастіше комунікативний процес в соціальних мережах підтримується в текстовій формі. Значення текстового компонента в Інтернеті виходить на перший план. Як уже зазначалося вище, нині можна говорити про виникнення поряд із усною та письмовою формами літературної мови особливої третьої форми – електронної мови.

У всесвітній мережі мова спрощується, практично зникає пунктуація, ставиться під сумнів орфографія, порушуються норми.

Не можна не погодитися з точкою зору Г.А. Трофімової, що "будь-яка соціальна мережа або сайт особливо яскраво висвічує прогалини в орфографічній, пунктуаційній та стилістичній грамотності його творців, учасників або користувачів", оскільки лінгвісту, який звертає увагу на особливості Інтернет-мовлення (зокрема в соціальних мережах та "живих" щоденниках, де розмовна письмова мова проявляється в усій своїй повноті), впадають в очі відмінності її від літературних норм на всіх мовних рівнях [Трофімова 2004, 9]:

- на рівні лексики – найчастіше вживана просторічна, нерідко грубо-просторічна лексика, жаргонізми, поширені в середовищі користувачів мереж: *забанити*, *хакнути*, *отмодерасить*; макаронізми: *"Хай, піпл, як справи?"*, *"Як твоя джоб - рухається?"*;
- на рівні граматики – вживання конструкцій, наближених до розмовних, тощо).

Відхилення від орфографічної норми можуть мати ситуативний характер, не бути запозиченими, як, наприклад, *"сеньк ю вері мач!"*, *"пресанулаааа"*, так і традиційними, загальноприйнятими (у чагах). До останніх можна віднести *"чо"*, *"цяс"*, *"чо-нить"*, *"ваще"*, та ін. Звичайно, це жодним чином не свідчить про складання якоїсь мережевої норми, подібне написання не має тотального характеру, і звичне написання слів можна зустріти поряд із перерахованими варіантами. Це ж явище (відхилення від орфографічної норми) зустрічається і в інших формах Інтернет-спілкування, наприклад, на форумах і в гостьових книгах, їх уживання диктується принципом зручності, тобто економії зусиль відправника і одержувача.

Однак необхідно відзначити, що висновки про особливості "письмової розмовної мови" (її тематику, функціональну спрямованість, мовні особливості і под.) робляться на основі спостереження за діалогами людей із невисоким освітнім цензом (основна маса такого загалу – підлітки, школярі, студенти початкових курсів – адже саме вони є основними користувачами соціальних мереж та ігрових чатів) [Бергельсон 2002, 1].

Характерною рисою спілкування в соціальних мережах є спрощена мова та короткі речення, що суперечить нормам звичайного, навіть розмовного спілкування. Відбувається стирання меж між індивідуально-орієнтованим і статусно-орієнтованим спілкуванням.

Існують певні соціальні проблеми, які виникли з появою Інтернет-сленгу і не вирішені до цього часу:

1) мова соціальних мереж та чатів уже перетворилася з модної течії на новий стиль онлайнного спілкування і правопису на сайтах, блогах і чатах, наявність орфографічних помилок входить у звичку і стає причиною занепаду грамотності;

2) мова мережі функціонує тепер не лише у віртуальному просторі, але й на екранах телевізорів, сторінках друкованих ЗМІ, лунає з радіоприймачів;

3) через Інтернет-сленг підрастаюче покоління не знає, добре це чи погано – вживати «афтарській текст», і різниця між ним і правильною українською мовою дуже скоро може стати непомітною для підлітка або молодій людині;

4) неможливо постійно висловлювати свої думки і емоції за допомогою сленгу, а потім, коли того вимагають обставини, заговорити красиво, грамотно, вільно.

Таким чином, з одного боку, існує думка, що Інтернет-простір змушує мову розвиватися більш високими темпами, відображаючи тенденції стрімкого суспільного розвитку. З іншого боку, доводиться констатувати наявність негативних тенденцій. Виникає одновимірний підхід до дискурсу, невміння розрізняти жанрову, стилістичну доречність мовних засобів.

Через занижені вимоги до етикету страждає рівень ввічливості й поваги до співрозмовника (ім'я-звернення, написане з маленької букви, розмовний стиль у листі студента до викладача або підлеглого до начальника, відсутність розділових знаків, що перетворює лист у вільний потік свідомості).

Страждає текстова оформленість, мовні дії стають більш згорнутими, зникає варіативність.

Можливість автоматичного користування функціями сервісної перевірки орфографії та граматики, призводить до погіршення мовних знань. Більш того, повідомлення та листи часто відправляються неперевіреними.

Підводячи підсумки, треба зазначити, що Інтернет – це інформаційно-комунікативне середовище з високим модусом комунікативності, експресивності й діалогічності. Мова – основний засіб формування і функціонування веб-контенту та веб-особистості, тому і людина, і суспільство актуалізуються в Інтернеті як насамперед вербальні сутності.

Вплив соціальних мереж, он-лайн щоденників, чатів на сучасну українську мову є надзвичайно багатоплановим. При функціонуванні української мови в просторі Інтернету спостерігаються зміни, які є

необхідними для її пристосування до нових умов існування особистості і суспільства в Інтернеті.

Сутнісні характеристики цих змін визначаються як концептуальні домінанти функціонування сучасної української мови в Інтернеті. Вони стосуються особливостей графіки, лексики, морфології і словотворення, синтаксису, стилістики та культури мови.

Розглянуті нами особливості Інтернет-спілкування істотно впливають на мовну ситуацію і вимагають поглиблених лінгвістичних досліджень. Цілком можливо, що на наших очах формується новий стиль у сучасній українській мові – стиль Інтернет-спілкування.

1. *Бергельсон М. Б.* Мовні аспекти віртуальної комунікації / М.Б.Бергельсон // Вісник МГУ. Лінгвістика і міжкультурна комунікація. – 2002. – № 1. – С.55–67.
2. *Валіахметова Д. Р.* Письмова розмовна мова в контексті особливостей Інтернет-дискурсу / Д.Р.Валіахметова // Бодуеновські читання: Бодуен де Куртене і сучасна лінгвістика: Міжнар. наук. конф. – К.: Вид-во Казан. ун-ту, 2001. – Т.2. – С.7–9.
3. *Виноградова Т. Ю.* Специфіка спілкування в Інтернеті / Т.Ю.Виноградова // Російська і зіставна філологія: Лінгвокультурологічний аспект. – 2004. – № 11. – С.63–67.
4. *Галічкіна Є. М.* Специфіка комп'ютерного дискурсу на англійській і російській мовах / Є. М. Галічкіна Є.М. // Автореферат на здобуття учений. ступеня канд. філол. наук. – Волгоград: ВДУ, 2001. – 24 с.
5. *Гусейнов Г. Г.* Нотатки до антропології російського Інтернету: особливості мови і літератури мережевих людей / Г.Г. Гусейнов // Новий літературний огляд. – 2000. – № 43. – С.56.
6. *Іванов Л. Ю.* Мова Інтернету: нотатки лінгвіста // Словник і культуру російської мови / Л.Ю.Іванов; під ред. Н.Ю.Шведової, В.Г.Костомарова. – М.: Індік, 2001. – С.131–148.
7. *Леонтович О. А.* Проблеми віртуального спілкування / О.А.Леонтович // Полеміка. – 2000. – № 7. – С.4.
8. *Лісників С. В.* Гіпертекст російської мови / С.В.Лісників // Словник російських словників. – 2001. – № 2. – С.18–27.
9. *Трофімова Г. Н.* Мовний смак Інтернет-епохи в Росії: Функціонування російської мови в Інтернеті: концептуально-сутнісні домінанти / Г.Н.Трофімова. – М.: Вид-во РУДН, 2004. – 380 с.